

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

Κείμενο 1

**Περιβάλλον και δικαιοσύνη, της Αθηνά Μελά*, Εφημερίδα των
Συντακτών, 29.03.2022**

Δύο έννοιες βαθιά συνδεδεμένες με την ύπαρξη του ανθρώπου και την εξέλιξή του σε κοινωνίες, που όμως συχνά αδυνατούμε να συλλάβουμε ουσιαστικά. Τείνουμε να τις θεωρούμε δεδομένες, καταλήγοντας να γίνονται ορατές μόνο ως έλλειψη. Είναι γεγονός ότι αφουγκραστήκαμε το περιβάλλον όταν, πλέον, αποτέλεσε τραυματισμένη πραγματικότητα. Με τον ίδιο τρόπο, επικαλούμαστε τη δικαιοσύνη σχεδόν αποκλειστικά όταν αποζητούμε την παρέμβασή της, όταν αυτή απουσιάζει.

Η πρωτόγνωρη συνθήκη της πανδημίας επηρέασε ποικιλοτρόπως κάθε πτυχή του δημόσιου και ιδιωτικού βίου. Αυτή η νέα υγειονομική πραγματικότητα, σε συνδυασμό με τα πλέον ορατά αποτελέσματα της τεράστιας αστικοποίησης στη σκιά της παγκόσμιας οικονομικής και περιβαλλοντικής κρίσης, αποτέλεσαν το έδαφος στο οποίο –όσο και αν δεν είμαστε πραγματικά έτοιμοι γι' αυτό– ανθίζει η συζήτηση για τη βιώσιμη διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Πληθαίνουν οι μελέτες που επιβεβαιώνουν τα οφέλη της επαφής του ανθρώπου με το περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα τον φιλικό προς εκείνον δημόσιο χώρο – έναν χώρο σχεδιασμένο να σέβεται τις ανάγκες του. Ειδικά υπό το πρίσμα των διευρυσμένων περιόδων αποστασιοποίησης με ασαφή χρονικά όρια, η πρόσβαση σε καλής ποιότητας δημόσιο χώρο αποτελεί επίσημα παράγοντα βελτίωσης των δυσμενών επιπτώσεων της πανδημίας στη σωματική και ψυχική υγεία του ανθρώπου. Δυστυχώς, στους κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων αντιστοιχεί δημόσιος χώρος αναλογικά πολύ λιγότερος από αυτόν που επιβάλλει η άνοδος του σύγχρονου επιπέδου ποιότητας διαβίωσης ως επαρκή. Ενδεικτικά, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προσδιορίζει την ελάχιστη αναλογία

πρασίνου στις πόλεις σε 9 τ.μ./κάτοικο, ενώ για κάθε άτομο που διαμένει στην πόλη της Αθήνας αντιστοιχούν περίπου 0,96 τ.μ.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, κανονικοποιήθηκε πλήρως η αναφορά στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού ως «απώλειες που θα προκύψουν» και όχι ως ομάδες που χρήζουν επιπλέον στήριξης, που μέσα από τις ανάγκες τους θα διαμορφωθεί η ατζέντα για τη χάραξη σύγχρονων πολιτικών διαχείρισης των κρίσεων. Όμως ο δημόσιος χώρος και ο αστικός του εξοπλισμός είναι δημιούργημα σχεδιασμών του παρελθόντος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους κανόνες που τον διέπουν. Δεν αποτελεί έναν ουδέτερο χώρο όπου όλοι μετέχουν ισότιμα και απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες.

Ενδεικτικά αξίζει να εξετάσουμε ότι οι γυναίκες, που αποτελούν την πλειονότητα του παγκόσμιου και εγχώριου πληθυσμού, αισθάνονται πολύ λιγότερη ασφάλεια εντός του δημόσιου χώρου σε σχέση με τους άντρες, παράγοντας καθοριστικός για την παραμονή τους σε αυτόν. Άτομα χαμηλότερου εισοδήματος και μετανάστριες/στες συχνά διαμένουν σε μικρότερα σπίτια, εντός περιοχών οι οποίες στερούνται ποιοτικού δημόσιου χώρου με μέριμνα στις ανάγκες τους. Άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν καθημερινές προκλήσεις προσβασιμότητας και ασφάλειας καθ' όλη τη διάρκεια παραμονής τους στον δημόσιο χώρο. Τα παιδιά καθώς και τα άτομα τρίτης ηλικίας συχνά αδυνατούν να επισκεφθούν τον δημόσιο χώρο με τη συχνότητα που επιβάλλουν οι ανάγκες τους, λόγω των μεγάλων ανεπαρκειών του.

Ο συστηματικός, λοιπόν, αποκλεισμός από την ισότιμη πρόσβαση στον δημόσιο χώρο για την πλειονότητα των ατόμων που διαμένουν στα σύγχρονα αστικά κέντρα οδηγεί αναπόφευκτα στον αποκλεισμό τους από μια φυσιολογική καθημερινότητα και, μοιραία, συντελεί στην κοινωνική τους απαξίωση. Μια πιθανή εξήγηση θα μπορούσε να είναι ότι έχουμε συνηθίσει οι «ευάλωτες ομάδες πληθυσμού» να ορίζονται ως ένα υποσύνολο του γενικότερου πληθυσμού, συνθήκη η οποία καθιστά τη μη εκπλήρωση των αναγκών τους «κάτι φυσικό και μάλλον αναπόφευκτο». Όμως η πραγματικότητα διαφέρει κατά πολύ. Μάλλον ορθότερο θα ήταν να ορίσουμε τον πληθυσμό με χαρακτηριστικά «μη ευαλωτότητας» ως υποσύνολο του γενικότερου πληθυσμού, και όχι το αντίθετο. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι σε περιόδους μεγάλης κρίσης, οι ανάγκες των ανθρώπων πρέπει, μετουσιωμένες πια, να επιβάλλονται και να επιβάλλουν, και όχι να

αντιμετωπίζονται σαν εμπόδια τα οποία θα πρέπει να αποφύγουμε ή να αποσιωπήσουμε.

Η πρόοδος της κοινωνίας εξάλλου αξιολογείται και από την ικανότητά της αυτή, να ικανοποιεί τις πραγματικές της ανάγκες και όχι να προσπαθεί να ξεφύγει από αυτές – δηλαδή το χτίσιμο συμπεριληπτικών και ανθεκτικών κοινωνιών οι οποίες θα ξεπερνούν τις κρίσεις με τρόπο δίκαιο, με δικαιοσύνη ορατή κατά την παρουσία της και όχι κατά την έλλειψή της.

**Υπ. δρ Βιώσιμου Αστικού Σχεδιασμού, πολιτικός μηχανικός – περιβαλλοντολόγος*

Κείμενο 2

Ματωμένη άνοιξη, Γιώργος Σταματόπουλος, Εφημερίδα των Συντακτών, 5.3.2022

Τι θα ήταν η ζωή χωρίς την άνοιξη; Μια πλάνη, προφανώς, μια ανεπεξέργαστη, ανυπόφορη, ανέραστη ζωή. Είναι η εποχή της βλαστικής επανάστασης, της καρποφορίας, του οργασμού της γης, της δόνησης των ανθρώπινων [ίσως και άλλων ζωικών οργανισμών] κυττάρων, ο κοχλασμός του αίματος, η συντριβή της βαρυχειμωνιάς, η έκρηξη των ερωτικών ορμών, η απελευθέρωση νοϊκών και ψυχικών δυνάμεων, οι συνομιλίες με άγνωστους θεούς, με το αλλόκοτο, με το ξάφνιασμα. Τι θα ήταν το καλοκαίρι χωρίς την άνοιξη; Μια εξωφρενική αλλοίωση του ανέμου και του ψύχους, που θα αναστάτωνε το ανθρώπινο σώμα, αλλά και την ανθρώπινη σκέψη –για δεξ.

Όλα αυτά εάν οι άνοιξες δεν ήταν ματωμένες, καλή ώρα. Δεν υπάρχουν πια λουλούδια και πουλιά να κελαηδάνε, πρόσωπα να γλυκαίνονται από έρωτα και τρυφερά αναψοκοκκινίσματα, παιδικές φωνές, χοροί και τραγούδια –ένα σκοτάδι καλύπτει τον χώρο και τον χρόνο· πού είναι οι γιορτές; Πού οι στεφανωμένοι και χαρούμενοι νέοι; Πού το γέλιο; Πού η ανθρώπινη αξιοπρέπεια; Τέλος πάντων πού είναι η μουσική και η ποίηση, ο χορός και το θέατρο, όλα εκείνα δηλαδή που ανυψώνουν τον άνθρωπο και δίνουν νόημα στη μικρή ζωή του; Θα ματαιοπονούσαμε εάν προσπαθούσαμε να απαντήσουμε; Δεν θα μας το επέτρεπε η κοινή λογική.

Μα δεν υπάρχουν πια εποχές, για εμάς τουλάχιστον που διαβιούμε, εκόντες άκοντες, σε αστικά κέντρα. Βλέπουμε κομμάτι μόνο του ουρανού και του αστροποβολήματος του σύμπαντος, αδυνατούμε να εισπράξουμε

με τη ρίνα μας το άρωμα των όποιων φυτών εξακολουθούν να φύονται εδώ κι εκεί, άσε που, εθισμένοι στην ασχήμια, είμαστε εντελώς ανίκανοι να δούμε την ομορφιά, που υπάρχει ακόμη αλλά, τυφλοί όντες, την προσπερνάμε. [Αυτό είναι μια π ο λ ι τ ι κ ή διαπίστωση]. Δεν θέλουμε πολιτικούς-ποιητές ή πολιτικούς-φιλόσοφους όπως φαντασιωνόταν ο Πλάτων· θέλουμε πολιτικούς γήινους και ρεαλιστές, εμπνευσμένους από την εποχική κοσμογονία της άνοιξης, ώστε να εισδύουμε ήπια στη θερμοκρασία του καλοκαιριού.

Πώς είναι δυνατόν να μιάνουν την άνοιξη παράφρονες ή και λογικοί ηγέτες; Πώς ταυτίζουν την άνοιξη με τον πόλεμο; Δεν υπάρχει απάντηση, η παρανοϊκότητα είναι ίδιον των ανθρώπων – όποιος έχει αιτιάσεις σε αυτό το τελευταίο ας τις καταθέσει. Σήμερα δεν ηχούν χαρμόσυνες καμπάνες, να προσκαλούν σε χαρές και πανηγύρια· ηχούν όμως, ανατριχιαστικά, σειρήνες που καλούν τους ανθρώπους να προστατευθούν από βομβαρδισμούς, να μπουν στα έγκατα της γης για να σωθούν –τι θλίψη για την ανθρωπότητα. Και πόσες χαμένες άνοιξεις δεν έχει βιώσει τούτη η ανθρωπότητα. Παρ' όλα αυτά καλούμαστε να υπερασπιστούμε τούτη την ανθρωπότητα, την κάθε άνοιξη σε πείσμα των εξουσιών και των ανεγκέφαλων [ανθρωπιστικά ανεγκέφαλων] ηγετών του πλανήτη.

Είναι ύβρις να βεβηλώνεται η [κάθε] άνοιξη, είναι απάνθρωπο στις μέρες της να τρομάζουν και να κλαίνε και να θανατώνονται μικρά παιδιά. Είναι ύβρις, προσωπικά μιλώντας, να βιώνω μian άνοιξη χωρίς τη μεγάλη μου κόρη. [Άνοιξη, κόρη μου]

Κείμενο 3

Ο Ουρανός, Μανόλης Αναγνωστάκης

Πρώτα να πιάσω τα χέρια σου

Να ψηλαφίσω το σφυγμό σου

Ύστερα να πάμε μαζί στο δάσος

Ν' αγκαλιάσουμε τα μεγάλα δέντρα

Που στον κάθε κορμό έχουμε χαράξει

Εδώ και χρόνια τα ιερά ονόματα

Να τα συλλαβίσουμε μαζί

Να τα μετρήσουμε ένα-ένα

Με τα μάτια ψηλά στον ουρανό σαν προσευχή.

Το δικό μας το δάσος δεν το κρύβει ο ουρανός.

Δεν περνούν από δω ξυλοκόποι.

Θέματα:

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο της 5^{ης} και 6^{ης} παραγράφου (Ενδεικτικά αξίζει να ... αποφύγουμε ή να αποσιωπήσουμε) του κειμένου 1 σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 15

B1. «Οι γυναίκες, που αποτελούν την πλειονότητα του παγκόσμιου και εγχώριου πληθυσμού, αισθάνονται πολύ λιγότερη ασφάλεια εντός του δημόσιου χώρου σε σχέση με τους άντρες, παράγοντας καθοριστικός για την παραμονή τους σε αυτόν». Να σχολιάσετε την άποψη αυτή σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου 2 . Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας τουλάχιστον τρεις γλωσσικές επιλογές.

Μονάδες 15

B3. A. Για ποιο λόγο ο συγγραφέας κάνει αναφορά στον ΠΟΥ (Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας) στην 3^η παράγραφο του κειμένου 1. Τι πετυχαίνει με την επιλογή αυτή;

Μονάδες 8

B3.B. Ποιος είναι ο ρόλος των συνεχόμενων ερωτημάτων στην 2^η παράγραφο του κειμένου 2 ;

Μονάδες 7

Γ. Ποιο είναι το αίτημα του ποιητικού υποκειμένου στο ποίημα «Ουρανός» (κείμενο 3) και πως αυτό αναδεικνύεται ; (αξιοποιήστε 3 τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες) ; Πως αντιλαμβάνεστε εσείς τη σχέση σας με τη φύση; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. «**Μα δεν υπάρχουν πια εποχές, για εμάς τουλάχιστον που διαβιούμε, εκόντες άκοντες, σε αστικά κέντρα**». Λαμβάνοντας υπόψη τα κείμενα αναφοράς αλλά και τις προσωπικές σας εμπειρίες αποφασίζετε να γράψετε ένα άρθρο στη διαδικτυακή εφημερίδα του σχολείου κάνοντας αναφορά/παρουσιάζοντας τους περιορισμούς που επιβάλλει το αστικό τοπίο στους πολίτες του. Πως πιστεύετε ότι έπρεπε να είναι φτιαγμένες οι πόλεις ώστε οι ζωές των πολιτών να είναι πιο ποιοτικές ; (400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.**
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6 Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μια και μισή ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ